


[Pradžia](#) > ... > [Šeimos Teisė Ir Paveldėjimas](#) > [Skyrybos Ir Gyvenimas Skyrium](#) > Germany

Skyrybos ir gyvenimas skyrium

Turinį pateikė



European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

 Vokietija

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Pagal Civilinio kodekso (vok. *Bürgerliches Gesetzbuch*) 1564 straipsnį santuoka gali būti nutraukiama tik teismo sprendimu, priimtu pagal vieno arba abiejų sutuoktinių prašymą.

Santuoka gali būti nutraukiama, jeigu ji iširo (Civilinio kodekso 1565 straipsnio 1 dalies pirmas sakiny). Santuoka laikoma iširusia, jeigu sutuoktiniai kartu bendrai nebegyvena ir negalima tikėtis, kad jie vėl pradės gyventi kartu (Civilinio kodekso 1565 straipsnio 1 dalies antras sakiny). Šiuo klausimu reikšmę turi dabartinė santuokos būklė ir prognozė ateičiai. Jeigu sutuoktiniai dar negyveno atskirai vienus metus, santuoka gali būti nutraukiama tik tuo atveju, jeigu toliau gyventi santuokoje prašymą pateikusiam asmeniui būtų nepagrįsta našta dėl priežasčių, susijusių su kito sutuoktinio asmeniu (Civilinio kodekso 1565 straipsnio 2 dalis). Teisės aktų rengėjas parengė toliau nurodytas nenuginčijamas santuokos iširimo prielaidas.

- Sutuoktiniai jau gyveno atskirai vienus metus ir abu sutuoktiniai pateikė prašymą nutraukti santuoką arba atsakovas sutinka nutraukti santuoką (Civilinio kodekso 1556 straipsnio 1 dalis).
- Sutuoktiniai jau gyveno atskirai trejus metus (Civilinio kodekso 1566 straipsnio 2 dalis).

Sutuoktiniai gyvena atskirai, jeigu jie neturi bendro namų ūkio ir vienas iš jų pastebimai neketina sukurti bendro namų ūkio, nes atsisako santuokinio gyvenimo kartu (Civilinio kodekso 1567 straipsnio 1 dalies pirmas sakiny).

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Vokietijos teisėje pripažįstamas tik vienas santuokos nutraukimo pagrindas – santuokos iširimas. Santuokos nutraukimo dėl vieno iš sutuoktinių kaltės nėra.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Santuoką nutraukęs sutuoktinis išlaiko santuokinę pavardę (Civilinio kodekso 1355 straipsnio 5 dalies pirmas sakiny). Sutuoktiniai, pateikę pareiškimą gimimų, mirčių ir santuokų registrui, gali susigrąžinti savo gimimo metu gautą pavardę arba pavardę, kurią jie turėjo iki santuokinės pavardės nustatymo, arba prieš santuokinę pavardę arba po jos įterpti savo gimimo metu gautą pavardę arba pavardę, kurią jie turėjo santuokinės pavardės nustatymo metu (Civilinio kodekso 1355 straipsnio 5 dalies antras sakiny).

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

3.2.1. Būsto ir namų ūkio apyvokos daiktų padalijimas

Iš esmės dėl bendro būsto po santuokos nutraukimo pagal Civilinio kodekso 1568a straipsnį taikomos šios nuostatos: sutuoktinis, kuris yra labiau priklausomas nuo būsto naudojimo, gali reikalauti, kad jam iš kito sutuoktinio būtų priskirtas būstas. Šiuo klausimu turi būti atsižvelgiama į namų ūkyje gyvenančių vaikų interesus

ir į abiejų sutuoktinių aplinkybes; tačiau priskiriant būstą taip pat gali būti vadovojamasi teisingumo principu – dėl kitų priežasčių.

Nuomojamo būsto atveju sutuoktinis, kuriam priskiriamas būstas, prisijungia prie nuomos susitarimo, kurį sudarė sutuoktinis, privalantis jam perleisti būstą, arba toliau vienas dalyvauja nuomos susitarime, kurį sudarė abu sutuoktiniai (Civilinio kodekso 1568a straipsnio 3 dalis).

Būsto nuosavybės atveju taikomos toliau išdėstytos nuostatos.

- Jeigu buvusio būsto savininkas individualiai arba kartu su trečiuoju asmeniu yra tik vienas iš sutuoktinių, kitas sutuoktinis gali reikalauti priskirti būstą tik išimtiniais atvejais, visų pirma jeigu tai yra reikalinga nepagrįstai sunkioms aplinkybėms išvengti (žr. Civilinio kodekso 1568a straipsnio 2 dalį).
- Jeigu būstas bendros nuosavybės teise priklauso abiem sutuoktiniams, taikomi Civilinio kodekso 1568a straipsnio pradžioje nurodyti principai.

Abiem atvejais ir sutuoktinis, turintis teisę, kad jam būtų priskirtas būstas, ir asmuo, turintis teisę prisijungti prie nuomos susitarimo, turi teisę reikalauti, kad nuomos santykiai būtų užmegzti įprastomis vietos sąlygomis.

Namų ūkio apyvokos daiktai skirtingai reglamentuojami priklausomai nuo to, ar jie priklauso bendrai sutuoktinių nuosavybei, ar tik vienam iš jų. Pagal Civilinio kodekso 1568b straipsnį sutuoktinis, kuris yra labiau priklausomas nuo namų ūkio apyvokos daiktų naudojimo, gali reikalauti, kad jam iš kito sutuoktinio būtų priskirti ir perduoti namų ūkio apyvokos daiktai. Kaip ir bendro būsto atveju (Civilinio kodekso 1568a straipsnis), turi būti atsižvelgiama į namų ūkyje gyvenančių vaikų interesus ir sutuoktinių aplinkybes, o priskiriant ir perduodant minėtus daiktus taip pat gali būti vadovojamasi teisingumo principu – dėl kitų priežasčių.

Teisinės pasekmės yra šios:

- bendros nuosavybės teise priklausančių namų ūkio apyvokos daiktų atveju sutuoktinis, kuris perduoda namų ūkio apyvokos daikto nuosavybę pagal Civilinio kodekso 1568b straipsnio 1 dalį, gali reikalauti atitinkamos kompensacijos (Civilinio kodekso 1568b straipsnio 3 dalis).
- Kitas sutuoktinis neturi teisės reikalauti tik vienam sutuoktiniui priklausančių namų ūkio apyvokos daiktų.

3.2.2. Turto vertės padidėjimo vienodas paskirstymas

Pagal Vokietijos teisę sutuoktiniams taikomas turto vertės padidėjimo bendrumo režimas, išskyrus atvejus, kai vedybų sutartimi jie susitaria kitaip (Civilinio kodekso 1363 straipsnio 1 dalis). Atitinkamas sutuoktinių turtas netampa jų bendru turtu. Tačiau pagal Civilinio kodekso 1363 straipsnio 2 dalies antrą sakinį santuokos laikotarpiu susidaręs turto vertės padidėjimas suvienodinamas, jei turto vertės padidėjimo bendrumo režimas pasibaigia.

Santuokos nutraukimo atveju turto vertės padidėjimas suvienodinamas pagal Civilinio kodekso 1373–1390 straipsnius.

Turto vertės padidėjimas yra suma, kuria galutinis sutuoktinio turtas viršija pradinį turtą (Civilinio kodekso 1373 straipsnis).

Pradinis turtas – turtas, priklausantis sutuoktiniui turto teisinio režimo pradžioje, atėmus įsipareigojimus (Civilinio kodekso 1374 straipsnio 1 dalis). Pagal Civilinio kodekso 1374 straipsnio 2 dalį tai apima (atėmus įsipareigojimus) turtą, kurį sutuoktinis įgyja po turto teisinio režimo pradžios ir santuokos laikotarpiu dėl mirties arba pagal būsimą paveldėjimo teisę, kaip dovaną arba avansą, jeigu atitinkamomis aplinkybėmis tas turtas neturi būti laikomas pajamomis („privilegiuotas pradinis turtas“).

Galutinis turtas – turtas, priklausantis sutuoktiniui turto teisinio režimo pabaigoje, atėmus įsipareigojimus (Civilinio kodekso 1375 straipsnio 1 dalis). Apskaičiuojant galutinį turtą į „nelojalų turto sumažinimą“ neatsižvelgiama. Tai reiškia, kad galutinis turtas padidinamas suma, kuria turtas sumažėjo dėl minėto nelojalaus turto sumažinimo (Civilinio kodekso 1375 straipsnio 2 dalis). Atitinkama galutinio turto apskaičiavimo data yra ta diena, kurią prašymas nutraukti santuoką buvo įteiktas teismui (Civilinio kodekso 1384 straipsnis).

Pagal Civilinio kodekso 1378 straipsnio 1 dalį, jeigu vieno sutuoktinio turto vertės padidėjimas viršija kito sutuoktinio turto vertės padidėjimą, pusė pertekliaus turi būti sumokėta kitam sutuoktiniui pagal suvienodinimo

reikalavimą, pageidautina, kaip pinigų suma.

Išimtiniais atvejais ir kreditoriaus prašymu šeimos teismas gali nurodyti perduoti konkretų turtą sutuoktiniui, turinčiam teisę į suvienodinimą (Civilinio kodekso 1383 straipsnis). Vis dėlto tai įmanoma tik tuo atveju, jei:

- tai būtina siekiant išvengti didelės nelygybės, kurią patirtų sutuoktinis, turintis teisę į suvienodinimą, ir
- to galima pagrįstai tikėtis iš asmens, kuris privalo patenkinti suvienodinimo reikalavimą.

Šio perduoto turto vertė įskaitoma į suvienodinimo reikalavimą.

Civilinio kodekso 1373–1390 straipsnių nuostatos dėl turto vertės padidėjimo suvienodinimo netaikomos, jeigu sutuoktiniai notarine forma pasirinko vieną iš toliau nurodytų turto teisinių režimų (Civilinio kodekso 1410 straipsnis):

- visiško sutuoktinių turto atskirumo režimą (Civilinio kodekso 1414 straipsnis),
- visiško sutuoktinių turto bendrumo režimą (Civilinio kodekso 1415–1518 straipsniai),
- neprivalomą turto vertės padidėjimo bendrumo režimą (Civilinio kodekso 1519 straipsnis).

3.2.3. Pasekmės sutuoktinių pensijoms

Santuokos laikotarpiu sutuoktinių sukauptos teisės į pensiją (pvz., teisė į įstatymu nustatytos pensijų sistemos, valstybės tarnybos pensijų sistemos, profesinės grupės teikiamos pensijų sistemos, profesinių pensijų sistemos arba privačių pensijų bei neįgalumo pensijų sistemų išmokas) kiekvienu atveju nutraukus santuoką padalijamos pusiau, suvienodinant teises į pensiją. Taip užtikrinama, kad abu sutuoktiniai po lygiai pasidalytų santuokos laikotarpiu jų įgytas teises ir kad kiekvienas sutuoktinis gautų nepriklausomas teises į pensiją.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

3.3.1. Tėvų valdžia

Jeigu abu tėvai turi bendrą tėvų valdžią, ji išlieka ir nutraukus santuoką. Teismas nenagrinės ir nespres tėvų valdžios klausimo, išskyrus atvejus, kai vaikui gresia pavojus arba vienas iš tėvų prašo visiškai arba iš dalies nustatyti jam išimtinę tėvų valdžią. Toks prašymas turi būti patenkinamas, jeigu kitas iš tėvų sutinka, o ne jaunesnis kaip 14 metų amžiaus vaikas neprieštaruja, arba jeigu tikėtina, kad bendros tėvų valdžios panaikinimas ir jos perdavimas prašymą pateikusiam vienam iš tėvų atitinka vaiko interesus (Civilinio kodekso 1671 straipsnio 1 dalis).

Vaikas turi teisę bendrauti; abu tėvai turi teisę ir pareigą bendrauti su vaiku (Civilinio kodekso 1684 straipsnio 1 dalis). Vokietijos teisėje paprastai daroma prielaida, kad vaiko interesus atitinka galimybė matytis su abiem tėvais. Ši nuostata taikoma neatsižvelgiant į tėvų valdžios paskirstymą. Paprastai bendravimą teismai sureguliuoja tik po gyvenimo skyrium patvirtinimo arba santuokos nutraukimo, jei viena iš bylos šalių pateikia atitinkamą prašymą. Tačiau teismas bendravimo tvarką taip pat gali nustatyti *ex officio*, jei tai būtina dėl priežasčių, susijusių su vaiko gerove.

3.3.2. Išlaikymo reikalavimai

Tėvai turi pareigą išlaikyti savo vaikus (Civilinio kodekso 1601 straipsnis). Vaikai turi teisę gauti išlaikymą, jeigu negali patys savęs išlaikyti (Civilinio kodekso 1602 straipsnis). Tėvų pareiga išlaikyti vaikus nustatoma atsižvelgiant į jų galimybes mokėti išlaikymo išmokas (Civilinio kodekso 1603 straipsnis). Tačiau tėvų pareiga mokėti namų ūkyje gyvenantiems nepilnamečiams arba jaunesniems negu 21 metų vaikams išlaikymą yra suprantama plačiau, t. y. galimybės mokėti apima ne tik gaunamas, bet ir galimas gauti pajamas (Civilinio kodekso 1603 straipsnio 2 dalis). Iš esmės tėvai išlaikymo išmokas savo vaikams turi mokėti proporcingai pagal savo gaunamas pajamas ir finansines aplinkybes. Tačiau tas iš tėvų, kuris prižiūri vaiką, atlieka savo vaiko išlaikymo pareigą rūpindamasis vaiku ir jį augindamas (Civilinio kodekso 1606 straipsnio 3 dalis). Todėl po tėvų santuokos nutraukimo išlaikymą pinigais paprastai turi mokėti tik tas iš tėvų, kurio namų ūkyje vaikas negyvena (Civilinio kodekso 1612a straipsnio 1 dalies pirmas sakiny).

Vaiko išlaikymas apima visas jo gyvenimo reikmes, įskaitant tinkamo išsilavinimo išlaidas (Civilinio kodekso 1610 straipsnis).

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Nutraukus santuoką, sutuoktiniai turi pasirūpinti savo pačių išlaikymu (Civilinio kodekso 1569 straipsnis). Todėl jie turi užsiimti tinkama pajamas duodančia veikla (Civilinio kodekso 1574 straipsnio 1 dalis). Jeigu siekiant užsiimti tinkama pajamas duodančia veikla, tai būtina, jie turi įgyti išsilavinimą, kelti kvalifikaciją arba persikvalifikuoti, kai tikėtina, kad mokslai bus sėkmingai baigti (Civilinio kodekso 1574 straipsnio 3 dalis).

Vis dėlto santuoką nutraukę sutuoktiniai turi teisę į išlaikymą šiomis aplinkybėmis:

- laikotarpiu, kuriuo jie, tikėtina, negali užsiimti pajamas duodančia veikla, nes prižiūri savo vaiką, už kurį yra bendrai atsakingi (Civilinio kodekso 1570 straipsnis), arba dėl fizinės ar psichikos ligos, sutrikimo arba neveiknumo (Civilinio kodekso 1572 straipsnis);
- laikotarpiu, kuriuo jie, tikėtina, nebegali užsiimti pajamas duodančia veikla dėl savo amžiaus tam tikru metu, visų pirma santuokos nutraukimo metu arba pasibaigus sutuoktinių vaiko priežiūrai ir auginimui (Civilinio kodekso 1571 straipsnis);
- laikotarpiu, kuriuo santuoką nutraukęs sutuoktinis mokosi, kelia kvalifikaciją arba persikvalifikuoja, siekdamas kompensuoti dėl santuokos susidariusias savo išsilavinimo spragas arba nepalankias sąlygas; sutuoktiniai turi kuo greičiau įgyti išsilavinimą, kelti kvalifikaciją arba persikvalifikuoti, kad galėtų užsiimti tinkama pajamas duodančia veikla, iš kurios jie galės ilgą laiką užsidirbti pragyvenimui, ir turi būti tikėtina, kad mokslai bus sėkmingai baigti (Civilinio kodekso 1575 straipsnis);
- laikotarpiu, kuriuo jie negali rasti tinkamos pajamas duodančios veiklos nutraukę santuoką (Civilinio kodekso 1573 straipsnio 1 dalis);
- laikotarpiu, kuriuo dėl kitų rimtų priežasčių negali būti tikimasi, kad jie pradės užsiimti pajamas duodančia veikla, ir būtų labai neteisinga, atsižvelgiant į abiejų sutuoktinių interesus, atsisakyti skirti išlaikymą (Civilinio kodekso 1576 straipsnis);
- jeigu pajamos iš tinkamos pajamas duodančios veiklos nėra pakankamos visoms išlaikymo išlaidoms padengti (Civilinio kodekso 1573 straipsnio 2 dalis).

Išlaikymo sumos dydis nustatomas atsižvelgiant į buvusių sutuoktinių gyvenimo sąlygas ir, be kita ko, apima tinkamo draudimo nuo ligų išlaidas, taip pat išlaidas, susijusias su poreikiu užtikrinti priežiūrą ir tam tikromis aplinkybėmis su senatve ir sumažėjusiu darbingumu (Civilinio kodekso 1578 straipsnis). Jeigu sutuoktinis, turintis pareigą išlaikyti kitą sutuoktinį, atsižvelgiant į jo pajamas, finansines aplinkybes ir kitus įsipareigojimus, yra nepajėgus (nepakenkdamas tinkamam savo paties išlaikymui) suteikti išlaikymą sutuoktiniui, kuris turi teisę gauti tokį išlaikymą, jis turi išlaikymą teikti tik tiek, kiek tai yra teisinga atsižvelgiant į santuoką nutraukusių sutuoktinių poreikius, gebėjimus uždirbti pajamų ir finansines aplinkybes (Civilinio kodekso 1581 straipsnio pirmas sakiny). Bet kuriuo atveju turi būti išsaugoti sutuoktinio, kuris privalo mokėti išlaikymą, poreikiai, o šie poreikiai grindžiami buvusių sutuoktinių gyvenimo sąlygomis.

Išlaikymas gali būti sumažintas ir (arba) gali būti apribotas jo laikas, jeigu tolesnis išlaikymo reikalavimo tenkinimas be apribojimų būtų neteisingas (Civilinio kodekso 1578b straipsnis). Civilinio kodekso 1578b straipsnyje numatyta sumažinimo ir (arba) laiko apribojimo galimybė visų pirma taikoma 1570–1573 straipsniuose nurodytais atvejais, o pagal šias nuostatas, remiantis Civilinio kodekso 1570 straipsniu, specialią laiko apribojimo tvarką lemia teisingumo sumetimai, reikalingi vaiko priežiūrai skirtam išlaikymui pratęsti po to, kai vaikui sueina treji metai, dėl priežasčių, susijusių su vaiku arba tėvais.

Atliekant vertinimą pagal Civilinio kodekso 1578b straipsnį, turi būti atsižvelgiama į sutuoktinių vaiko, patikėto sutuoktiniui, turinčiam teisę į vaiko priežiūrai ar auginimui skirtą išlaikymą, interesus. Be to, turi būti atsižvelgiama į tai, koku mastu dėl santuokos sutuoktiniui susidarė nepalankios sąlygos, turėjusios įtakos jo galimybei pasirūpinti savo paties išlaikymu. Nepalankios sąlygos egzistuoja, jeigu teisę į išlaikymą turinčio sutuoktinio uždirbamos pajamos yra mažesnės, negu būtų buvusios nesant santuokos. Pagal Civilinio kodekso 1578b straipsnio 1 dalies trečią sakinį tokios nepalankios sąlygos gali susidaryti visų pirma dėl vaiko priežiūros ir dėl namų ūkio tvarkymo bei pajamas duodančios veiklos vykdymo suderinimo. Atliekant išsamų santuokos sukeltų nepalankių sąlygų įvertinimą, turi būti atsižvelgiama į visas konkrečius atvejo aplinkybes, įskaitant santuokos trukmę.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Kiekvienas sutuoktinis gali gyventi skyrium, jeigu jis to nori, ir šiuo atveju nereikia laikytis jokių oficialių

reikalavimų. Civilinio kodekso 1361–1361b straipsniuose išdėstytos nuostatos, kuriomis reglamentuojamas gyvenimas skyrium (žr. 6 klausimą).

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Sutuoktiniai turi gyventi atskirai. Sutuoctiniai gyvena atskirai, jeigu jie neturi bendro namų ūkio ir vienas iš jų pastebimai neketina sukurti bendro namų ūkio, nes atsisako santuokinio gyvenimo kartu. Santuokiniai santyčiai taip pat nebeegzistuoja, jei sutuoctiniai gyvena atskirai sutuoctinių gyvenamajame būste (Civilinio kodekso 1567 straipsnio 1 dalis).

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Jeigu sutuoctiniai gyvena atskirai arba vienas iš jų ketina gyventi atskirai, vienas sutuoctinis gali reikalauti, kad kitas sutuoctinis perleistų jam išimtinai naudotis sutuoctinių bendra nuolatine gyvenamąja vieta arba jos dalimi, jeigu tai yra būtina, kad nesusidarytų nepagrįsta našta (Civilinio kodekso 1361b straipsnis). Jeigu šį reikalavimą gavęs sutuoctinis neteisėtai ir tyčia sukelia kitam sutuoctinui fizinę žalą, žalą sveikatai ar apriboja jo laisvę arba neteisėtai grasina tokia žala ar apribojimu, arba grasina atimti kito sutuoctinio gyvybę, bendra gyvenamoji vieta paprastai paskiriama naudotis vienam sutuoctinui.

Namų ūkio apyvokos daiktų paskirstymas taip pat gali būti sureguliuojamas, kai sutuoctiniai gyvena atskirai (Civilinio kodekso 1361a straipsnis). Bet kuris sutuoctinis gali reikalauti, kad kitas sutuoctinis jam perduotų jam priklausančius namų ūkio apyvokos daiktus. Tačiau jeigu kitam sutuoctinui tų daiktų reikia naujam atskiram namų ūkiui tvarkyti ir toks perdavimas yra teisingas konkrečiomis aplinkybėmis (pvz., sutuoctinui, su kuriuo gyvena vaikai, perduodama skalbyklė), sutuoctinis turi leisti tam kitam sutuoctinui minėtais daiktais naudotis. Bendram sutuoctinių turtui priklausantys namų ūkio apyvokos daiktai jiems padalijami pagal lygybės principus. Vis dėlto, jeigu sutuoctiniai nesusitaria kitaip, tai neturi įtakos namų ūkio apyvokos daiktų nuosavybei.

Be to, kol sutuoctiniai gyvena atskirai, vienas sutuoctinis gali reikalauti iš kito tinkamo išlaikymo, atitinkančio sutuoctinių gyvenimo lygį, pajamas ir turtinę padėtį, kaip numatyta Civilinio kodekso 1361 straipsnyje. Išlaikymas gyvenant atskirai yra santuokinio solidarumo rezultatas, juo ketinama užtikrinti, kad dėl gyvenimo atskirai sutuoctiniai nepatirtų nepritekliaus. Be to, taip atveriamą galimybę sutuoctiniams, neatsižvelgiant į ekonominius suvaržymus, sugrįžti prie santuokinio gyvenimo. Todėl sutuoctiniai vis tiek yra gana daug atsakingi vienas už kitą, taigi, taikomi tik riboti ekonominės autonomijos ir prievolės užsidirbti pragyvenimui reikalavimai. Atskirai gyvenantis sutuoctinis turi teisę į išlaikymą, jeigu šis asmuo negali iš savo pajamų ir turto patenkinti savo poreikių.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Vokietijos santuokinių santykių teisėje tokios sąvokos kaip „pripažinimas negaliojančia“ nėra.

Tačiau pagal Civilinio kodekso 1303 straipsnio antrą sakinį santuoka negali būti faktiškai sudaryta su 16 metų nesulaukusiu asmeniu. Tokiais atvejais šeimos teismas gali nustatyti, kad santuoka negalioja.

Santuoka taip pat gali būti pripažinta negaliojančia teismo sprendimu, priimtu pateikus prašymą (Civilinio kodekso 1313 straipsnis ir tolesni straipsniai).

Procesas dėl santuokos pripažinimo negaliojančia arba santuokos negaliojimo konstatavimo praktikoje yra retas.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuokos pripažinimo negaliojančia pagrindai yra teisės pažeidimai arba sutikimo sudaryti santuoką trūkumas. Baigtinis sąrašas pateiktas Civilinio kodekso 1314 straipsnyje.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Santuoka pasibaigia, kai atitinkamas sprendimas tampa galutinis ir privalomas (Civilinio kodekso 1313 straipsnio antras sakinys). Santuokos pripažinimo negaliojančia pasekmes nuostatos dėl santuokos nutraukimo lemia tik iš dalies (Civilinio kodekso 1318 straipsnyje nurodytais atvejais).

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Santuokos nutraukimo atveju tėvai turi teisę vaikų ir jaunimo paslaugų klausimais konsultuotis su Jaunimo reikalų tarnyba (vok. *Jugendamt*). Konsultacija siekiama padėti tėvams, kurie gyvena skyrium arba nutraukė santuoką, – sudaryti vaiko arba jaunuolio interesus atitinkančias sąlygas vykdyti tėvų pareigas. Tėvams parama rengiant sutarimu pagrįstą tėvų globos planą teikiama užtikrinant tinkamą susijusio vaiko arba jaunuolio dalyvavimą. Visų konsultacijas teikiančių centrų duomenų bazę galima rasti svetainėje <https://www.dajeb.de/>. Konfliktą taip pat galima taikiai išspręsti pasinaudojant taikinimo paslaugomis. Daugiau informacijos apie sutuoktinių taikinimą galima rasti adresu <https://www.bafm-mediation.de/>.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Pagal Vokietijos teisę (Šeimos bylų ir ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų proceso įstatymo (vok. *Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*) 121 straipsnį egzistuoja tik santuokos nutraukimas, santuokos pripažinimas negaliojančia arba santuokos buvimo arba nebuvimo tarp dalyvių nustatymas.

Pareiškimas santuokos byloje paprastai turi būti paduodamas apylinkės teismo šeimos bylų skyriuje (šeimos teisme) (Teisminių institucijų įstatymo (vok. *Gerichtsverfassungsgesetz*) 23b straipsnis, Šeimos bylų ir ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų proceso įstatymo 111 straipsnio 1 dalis ir 121 straipsnis). Geografinė jurisdikcija grindžiama šio įstatymo 122 straipsniu. Sutuoktiniams privalo atstovauti advokatas (Šeimos bylų ir ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų proceso įstatymo 114 straipsnis).

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Asmuo, kuris dėl asmeninių ar finansinių aplinkybių negali apmokėti bylos nagrinėjimo išlaidų arba kuris gali apmokėti tik dalį tokių išlaidų ar apmokėti jas tik dalimis, gali prašyti suteikti teisinę pagalbą šeimos bylų teismo procesuose. Teisinė pagalba suteikiama atsižvelgiant į ketinamą pareikšti ieškinį arba priešieškinį ir sėkmingos jų baigties galimybes, taip pat į tai, ar toks ieškinyš arba priešieškinis nėra tyčinis. Taip užtikrinama galimybė asmenims, kurių finansinė padėtis prasta, kreiptis į teismą. Teisinė pagalba byloje reiškia, kad, atsižvelgiant į gaunamas pajamas arba turtą, yra visiškai arba iš dalies apmokamos šalies patirtos teismo išlaidos. Daroma prielaida, kad atsiras teisinio atstovavimo išlaidos, jeigu teismas paskiria advokatą. Daugiau informacijos galima rasti brošiūroje apie teisinę pagalbą ir konsultacijas *Beratungshilfe und Prozesskostenhilfe* Federalinės teisingumo ir vartotojų apsaugos ministerijos tinklalapyje <https://www.bmj.de/>.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Pagal Šeimos bylų ir ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų proceso įstatymo 58 straipsnį ir tolesnius straipsnius priimtą sprendimą, kuriuo paskelbiama apie santuokos nutraukimą arba santuoka pripažįstama negaliojančia, galima apskųsti. Apeliacinį skundą nagrinėja aukštesnysis apygardos teismas (vok. *Oberlandesgericht*). Naudotis

advokato atstovavimo paslaugomis taip pat privaloma.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Sprendimams, priimtiems teismo procesuose, pradėtuose iki 2022 m. rugpjūčio 1 d., taikomos toliau išdėstytos nuostatos.

Toks sprendimas (išskyrus tuos atvejus, kai jis priimtas Danijoje) Vokietijoje automatiškai pripažįstamas pagal 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 („Briuselis IIa“), t. y. netaikant atskirų pripažinimo procedūrų. Reglamente „Briuselis IIa“ paprastai reikalaujama, kad santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium patvirtinimo, santuokos pripažinimo negaliojančia arba santuokos negaliojimo nustatymo byla būtų iškelta po 2001 m. kovo 1 d. (šios taisyklės išimtys nustatytos Reglamento „Briuselis IIa“ 64 straipsnyje). Dar senesnėms byloms visų pirma taikomas Reglamento „Briuselis IIa“ pirmtakas, t. y. Reglamentas „Briuselis II“.

Danijos teismų sprendimams vis dar dažniausiai turi būti taikoma atskira pripažinimo procedūra pagal Šeimos bylų ir ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų proceso įstatymo 107 straipsnį.

Sprendimams, priimtiems teismo procesuose, pradėtuose 2022 m. rugpjūčio 1 d. arba vėliau, taikomos toliau išdėstytos nuostatos.

Toks sprendimas (išskyrus tuos atvejus, kai jis priimtas Danijoje) Vokietijoje automatiškai pripažįstamas pagal 2019 m. birželio 25 d. Tarybos reglamentą (ES) 2019/1111 („Briuselis IIb“), t. y. netaikant atskirų pripažinimo procedūrų.

Pažymėtina, kad pagal Reglamentą „Briuselis IIb“ automatiškai pripažįstami ir 2022 m. rugpjūčio 1 d. arba vėliau oficialiai parengti arba užregistruoti autentiški dokumentai ir tą dieną arba vėliau užregistruoti susitarimai bylose, susijusiose su santuokos nutraukimu ir gyvenimu skyrium, kurie yra teisiškai privalomi pradinėje valstybėje narėje.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Sprendimams, priimtiems teismo procesuose, pradėtuose iki 2022 m. rugpjūčio 1 d., taikomos toliau išdėstytos nuostatos.

Tais atvejais, kai taikomas 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003, teismas, turintis jurisdikciją nagrinėti prašymą dėl tokio sprendimo nepripažinimo, paprastai yra apylinkės teismas (šeimos teismas), veikiantis aukštesniojo apygardos teismo jurisdikcijoje, kurioje:

- yra atsakovo įprastinė gyvenamoji vieta, arba
- jei teismas neturi tokios jurisdikcijos, nustatomas aiškus interesas priimti sprendimą arba egzistuoja globos poreikis,
- kitais atvejais jurisdikciją turi Pankovo šeimos teismas.

Išimtis taikoma Žemutinėje Saksonijoje, kurioje visų trijų aukštesniųjų apygardos teismų apylinkių jurisdikcija pagal šiuos kriterijus suteikiama Celės apylinkės teismui.

Taikomi 2022 m. liepos 31 d. taikytinos redakcijos Tarptautinės šeimos teisės proceso įstatymo nuostatų procedūriniai reikalavimai kartu su Šeimos bylų ir ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų proceso įstatymo bei Civilinio proceso kodekso nuostatomis.

Pažymėtina, kad ta pati procedūra paprastai taikoma ir prašymams nepripažinti oficialiai parengto ar registruoto autentiško dokumento arba nepripažinti registruoto susitarimo dėl santuokos nutraukimo ir gyvenimo skyrium patvirtinimo.

Sprendimams, priimtiems teismo procesuose, pradėtuose 2022 m. rugpjūčio 1 d. arba vėliau, taikomos toliau išdėstytos nuostatos.

Tais atvejais, kai taikomas 2019 m. birželio 25 d. Tarybos reglamentas (ES) 2019/1111, teismas, turintis jurisdikciją nagrinėti prašymą dėl tokio sprendimo nepripažinimo, paprastai yra apylinkės teismas (šeimos teismas), veikiantis aukštesniojo apygardos teismo apygardoje, kurioje:

- bylos iškėlimo metu yra įprastinė atsakovo gyvenamoji vieta, arba
- jei teismas neturi tokios jurisdikcijos, nustatomas aiškus interesas priimti sprendimą arba yra žinomas globos poreikis,
- kitais atvejais jurisdikciją turi Pankovo šeimos teismas.

Išimtis taikoma Žemutinėje Saksonijoje, kurioje visų trijų aukštesniųjų apygardos teismų apylinkių jurisdikcija pagal šiuos kriterijus suteikiama Celės apylinkės teismui.

Taikomi Tarptautinės šeimos teisės proceso įstatymo nuostatų procedūriniai reikalavimai kartu su Šeimos bylų ir ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų proceso įstatymo nuostatomis.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Vokietijoje ir dabar 16 Europos Sąjungos valstybių narių santuokos nutraukimui ir įstatymų kolizijos atvejams taikytina teisė nustatoma pagal 2010 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamento (ES) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje (Reglamento „Roma III“), nuostatas. Tada pagal Reglamentą „Roma III“ nustatyta teisė turi būti taikoma neatsižvelgiant į tai, ar tai yra dalyvaujančios valstybės narės teisė.

Šis tinklalapis yra portalą „Jūsų Europa“ dalis.

Mielai laukiame [atsiliepimų](#) apie pateiktos informacijos naudingumą.

■ Paskutinis naujinimas: 26/01/2026

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.